Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

11.10.2018

sara.kuitunen@eduskunta.fi

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaoston lausuntopyyntö 26.9.2018 / HE 123/2018

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja TE-toimiston lausunto eduskunnan työ- ja elinkeinojaostolle vuoden 2019 valtion talousarvioesityksen työllisyyden edistämistoimista

Varsinais-Suomen ELY-keskus ja TE-toimisto ovat yhdessä koonneet tähän lausuntoon keskeiset näkemyksensä vuoden 2019 valtion talousarvioesityksen työllisyyden edistämistoimista. Vuoden 2019 talousarvioesityksen työllistämistoimet ja niihin varattu määräraha vastaavat suurelta osin aiempien vuosien talousarvioesityksiä. Lausunnossamme keskitymme vuotta 2019 talousarvioesityksen uusiin avauksiin.

Talousarvioesityksessä on työllistämispalkkio työnantajille, jotka palkkaavat palkkatuella työttömän kokoaikaiseen työsuhteeseen. Arviomme mukaan yritysten työllistymispäätösten taustalla on työvoimantarve ja tähän voidaan vain vähän vaikuttaa erillisellä palkkiolla. Tästä syystä arvioimme, että esityksen työllistävä vaikutus jäänee vähäiseksi.

Lisäksi työllistämispalkkio voi johtaa työnantajien spekulatiiviseen toimintaan: esim. viivytetään työllistymistä, kunnes palkkiokriteerit täyttyvät tai solmitaan työsuhde toistaiseksi, mutta puretaan se koeaikana. Osa työnantajista kritisoi nykyiselläänkin palkkatuen hakemista monimutkaiseksi, joten nykyiseen palkkiorakenteeseen lisätty uusi palkkio ei tehne palkkatuen hakemisesta nykyistä helpompaa. Tulisiko ennemmin nostaa nykyistä tukitasoa, esim. korkeimman 50%:n tuen nosto 60-70%: iin?

Tämän lisäksi talousarvioesityksessä esitetään 3. sektorille suunnatun 100% palkkatuen henkilötyövuosikiintiön nostamista 25 %:lla. Muutos tuo suuremman vaikeasti työllistyvien asiakkaiden ryhmän palkkatukityöllistämisen piiriin. Huomioitava kuitenkin on, että 3. sektorin palkkatuen vaikuttavuus on selvästi heikompaa kuin yrityksiin työllistettäessä. Muutos ei tarkoittane merkittävää pitkäaikaisvaikutusta em. kohderyhmän työmarkkina-asemaan, mutta lisää em. kohderyhmän työelämäosallisuutta.

Kasvupalvelu-uudistuksen kehittämishaasteena näkemyksemme mukaan on viranomaisten siirtyminen palvelun toteuttajasta palvelun järjestäjäksi. Tavoitteenahan on tulevaisuudessa hankkia palveluja markkinoilta aiempaa selvästi laajemmin. Muutokseen tulisi valmistautua suunnitelmallisesti henkilöstön osaamista ja mm. palvelujen tulosten ja asiakaspalautteen seurannan työvälineitä kehittäen. Tästä syystä talousarvioesityksessäkin olisi hyvä näkyä kehitystyöhön varautuminen (palvelujen kehittämis- ja kokeilumenot).

Tulevan pilotoinnin osaksi on valmisteltu ns. henkilökohtaisen budjetin käyttömahdollisuutta, jossa yksityinen järjestäjä hankkii asiakkaalleen tarvittavan palvelun työ- ja toimintakyvyn tukemiseksi. Idea tasolla tämä on selvästi uusi avaus, mutta sen käytön ohjeistus vaatii huolellista pohdintaa, jotta yksityisellä palveluhankinnalla ei paikata kuormittuneen julkisen terveyspalvelutarjonnan puutteita.

Kasvupalvelu-uudistukseen liittyy runsaasti uuden tyyppisten palveluiden kokeilua erilaisina pilotteina. Pilotteina toteutettavien palveluiden asiakasohjauksen tehokkuutta ja asiakaskokemusta heikentää se, että ei ole keinoa ennakkoon yksiselitteisesti varmistua siitä, että innovatiiviset uudet palvelut täyttävät aktiivimallin aktiivisuusehdon. Tieto aktiivimallin mukaisuudesta saadaan vasta palveluun osallistumisen jälkeen asiakas kerrallaan kunkin asiakkaan omalta työttömyysetuuden maksajalta ja samaan palveluun osallistuvien henkilöiden työttömyysetuuden maksajilta saatavat ratkaisut aktiiviehdon täyttämisestä ovat kokemuksemme mukaan ristiriitaisia. Epäselvyys aktiiviedellytyksen täyttämisestä on hidaste palvelujen innovatiiviselle kehittämiselle.

Työvoimakoulutuksen ja kotoutumiskoulutuksen sekä erilaisten valmennusten järjestämisen määrärahat ovat asiakastarve huomioiden riittävät. Alueellamme on positiivisesta rakennemuutoksesta johtuen ollut mahdollisuus järjestää runsaasti mm. erilaista ammatillista koulutusta (ml. rekrytointikoulutus) ja koulutus- ja valmennusryhmien rekrytoiminen tuottaa aiempaa useammin ongelmia. Työttömille työnhakijoille on arkikokemuksen mukaan runsaasti JTYPL:n mukaisia työllistymistä edistäviä palveluja, jotka siis aina täyttävät aktiivimallin aktiivisuusehdon (vrt. kasvupalvelupilottien uudet palvelut edellä). Aktiivimallista huolimatta pitkäkestoisiin osaamista kehittäviin palveluihin motivoituminen ei ole kokemuksemme mukaan lisääntynyt ja palveluita joudutaan toteuttamaan vajailla osallistujamäärillä.

Turussa 11.10.2018

Kjell Henrichson
johtaja, TE-toimisto

Timo Metsä-Tokila
strategia- ja asiakkuuspäällikkö,
ELY-keskus